

**Na žiadosť Kňazskej rady Banskobystrickej diecézy,
zidanej dňa 22. októbra 2015 v Banskej Bystrici,
postupne uvádzame hlavné pastoračné zásady,
podľa ktorých sa treba riadiť pri vysluhovaní sviatostí**

Eucharistia ako pokrm
(sväté prijímanie)

Eucharistia je prameň a vrchol celého kresťanského života (konštit. *Lumen gentium* 11; KKC 1324), a preto si zaslúži najväčšiu pozornosť a lásku všetkých veriacich – najmä kňazov.

Pápež Ján Pavol II. v enc. *Cirkev žije z Eucharistie* (č. 52) zdôraznil, aby sa najmä pri Eucharistii s veľkou vernosťou zachovávali liturgické predpisy, ktoré sú konkrétnym vyjadrením autentickej ekleziality Eucharistie.

Príprava na sväté prijímanie

Pán Ježiš vyzval svojich nasledovníkov, aby ho sviatostne prijímali: „Veru, veru, hovorím vám: Ak nebudete jesť telo Syna človeka a piť jeho krv, nebudete mať v sebe život“ (*Jn* 6, 53). Na sväté prijímanie, ako na veľkú a svätú chvíľu, sa treba náležite pripraviť. Na prvom mieste si treba spytovať svedomie (por. *1 Kor* 11, 27-29). Kto si je vedomý ťažkého hriechu, musí skôr, ako pristúpi k prijímaniu, prijať sviatosť zmierenia (por. KKC 1358). Ďalšia príprava spočíva v patričnej zbožnosti, ktorá sa prejavuje eucharistickým pôstom (jedna hodina pred svätým prijímaním), primeranou modlitbou a vhodným oblečením i správaním v kostole.

Osobná svätosť kňaza pramení z Eucharistie

Osobná svätosť kňaza úzko súvisí so živým a nábožným prijímaním Eucharistie. Opravdivá, hlbšia a zrejmejšia duchovná obnova farnosti je možná len vtedy, ak ju vedie pastier, úprimne sa usilujúci o pravú svätosť.

Úprimná snaha realizovať túto našu „profesionálnu úlohu“ – byť svätým – nie je možná bez Eucharistie, jej zbožného slávenia a prijímania (por. enc. *Cirkev žije z eucharistie* 31). Prosím, živme a žime, my – kňazi, ako prví vo farnosti, túto snahu – byť svätými!

Sväté prijímanie vo svätej omši

Aby sa aj „znakmi lepšie ukázalo, že prijímanie je účasťou na obete, ktorá sa práve slávi“, je žiadateľné, aby veriaci mohli prijať sväté prijímanie v hostiách, premenených v tej istej omši (por. Kongregácia pre Boží kult a disciplínu sviatostí: inštrukcia *Sviatosť vykúpenia* z r. 2004, č. 89).

Spôsob prijatia svätej hostie – do úst

Iba miestna konferencia biskupov, s potvrdením Svätej stolice, môže dovoliť, aby sa svätá hostia podávala na ruku. Konferencia biskupov Slovenska je stále za to, aby sa na Slovensku podávalo sväté prijímanie do úst. Odôvodnenie:

- Prijímanie do úst je starobylá cirkevná prax.
- Prijímanie do úst lepšie zabraňuje zneužívaniu Eucharistie.
- Prijímanie do úst môže viesť k väčšej úcte pri prijímaní.
- Podávanie svätého prijímania na ruku je z juridického hľadiska výnimkou (in dult) z univerzálneho poriadku, ktorú Svätá stolica povolila iba tým biskupským konferenciám, ktoré o to požiadali.

Spôsob prijatia svätej hostie – stojac i kľačiac

Pri rozdávaní svätého prijímania treba pamätať, že „posvätní služobníci nemôžu odoprieť sviatosti tým, ktorí ich vhodne žiadajú, sú riadne disponovaní a právo im nezakazuje, aby ich prijali“. Každý pokrstený katolík, ktorému to podľa práva nie je zakázané, musí byť pripustený k svätému prijímaniu. Teda, nie je dovolené odoprieť nikomu z veriacich sväté prijímanie len preto, lebo napr. chce prijať Eucharistiu pokľaciačky alebo postojacky (inštrukcia *Sviatosť vykúpenia* z r. 2004, č. 91-92).

Príprava na prvé sväté prijímanie

Vzdialenou prípravou na prvé sväté prijímanie je náboženský a duchovný život doma, v rodine. Do blízkej prípravy sa musí zapojiť aj farnosť, a to najmä vyučovaním náboženstva v škole a katechézou v kostole (resp. aj na fare).

Žiadame dp. farárov a správcov farností, aby deti – žiakov tretieho ročníka ZŠ, v ktorom sa pristupuje k prvému svätému prijímaniu – pripravovali a vyučovali náboženstvo sami. Ukázalo sa, že celoživotný kladný vzťah k Eucharistii i ku kňazovi – duchovnému otcovi, sa buduje práve v čase prípravy k prvej svätej spovedi a k prvému svätému prijímaniu. Túto dôležitú pastoračnú príležitosť by sme mali čo najlepšie využiť.

Laici – katechéti sú len pomocníci, nie náhradníci kňaza (por. dekr. *Christus Dominus* 30; dekr. *Ad gentes* 17; Kongregácia pre klerikov: *Všeobecné direktorium pre katechizáciu* z r. 1997, č. 73, 51), preto nemožno vyučovanie v škole nechať len na nich.

Sviatosťné pokánie prvoprijímajúcich detí

Pápež Pius X. záväzne určil, že deti sa môžu spovedať vtedy, ak chápu, že hriech je urážkou Boha.

Občasná prax najprv umožniť deťom prijať sväté prijímanie a až neskôr ich priviesť ku sviatosti pokánia, nemá dostatočné teologické odôvodnenie. Sviatosť pokánia predsa nie je určená len na odpustenie ťažkých hriechov, ktoré deti naozaj nemusia spáchať, ale je aj na odpustenie ľahkých hriechov a na rozmnoženie posväcujúcej milosti. A v druhom rade, sviatosť pokánia nezmieruje kajúcnika len s Pánom Bohom, ale aj s Cirkvou a so sebou samým.

Preto Kongregácia pre Boží kult a disciplínu sviatostí v r. 1977 nariadila, že deti majú pred prvým svätým prijímaním pristúpiť ku svätej spovedi (por. kán. 914 CIC).

Pastoračná pomôcka – oblečenie

Postupne na celom Slovensku pribúdajú farnosti, v ktorých sa uprednostňuje jednotné oblečenie pre prvoprijímajúce deti (rovnošaty). Náš biskupský úrad rovnošaty neprikazuje; ocenil by to však a víta túto prax z týchto dôvodov:

Duchovný. Pri rovnošatách nedochádza „k pretekaniu“ rodičov v nákladnom oblečení detí, a tak dostáva väčšiu príležitosť duchovná krása a vonkajšia umiernenosť počas slávnosti. Účastníci slávnosti prvého svätého prijímania potom nemajú dôvody porovnávať sa a posudzovať iných.

Sociálny. V súčasnej ekonomickej situácii vynaložiť 100 až 200 € na dlhé biele šaty, si nemôžu dovoliť všetky rodiny, najmä nie viacdetné. Preto istá solidarita s tými, ktorí na to nemajú, je veľmi vítaná.

Prvé sväté prijímanie vo vlastnej farnosti

Privilegovaným miestom prijatia prvého svätého prijímania je vlastná farnosť rodičov a dieťaťa. Posúdenie pastoračnej vhodnosti prijímať na inom mieste, by mal urobiť miestny pán farár, ktorý sa môže poradiť aj so svojím dištriktuálnym dekanom. Samotná

návšteva školy mimo svojej farnosti ešte nie je dostatočným dôvodom prijímať prvé sväté prijímanie mimo svojej farnosti.

Pastoračná pomôcka – odporúčanie a oprava

Rada pre rodinu a mládež KBS vydala hodnotnú pastoračnú pomôcku pre rodičov prvoprijímajúcich detí *Stretnutia rodičov prvoprijímajúcich detí*, ktorú odporúčame; veď „kresťanskí manželia sú prvými vierozvestami a vychovávateľmi svojich detí“ (dekr. *Apostolicam actuositatem* 11), tieto pomôcky vrelo odporúčame.

Zároveň prosíme, aby si používatelia príručky *Stretnutia rodičov prvoprijímajúcich detí* opravili chybný text Prvého Božieho prikázania na str. 23. Správny text – podľa *Katechizmu Katolíckej cirkvi* (str. 503) – má byť:

„Ja som Pán, tvoj Boh. Nebudeš mať okrem mňa iných bohov, ktorým by si sa klaňal.“

Farská zaangažovanosť

Odporúčame, aby počas bezprostrednej prípravy (asi tri mesiace) na prvé sväté prijímanie, ktoré je slávnosťou celej farnosti, dp. farári a správcovia farností vyzvali a pozvali svojich veriacich k intenzívnejšej modlitbe za duchovné, a najmä za kňazské povolania. Nech do modlitieb zapoja veriacich v kostole, chorých i nevládných po domoch, a hlavne prvoprijímajúce deti.

Deťom treba vysvetliť, že dobrých, svätých kňazov veľmi potrebujeme, lebo nie je možné spovedať, slúžiť sväté omše a podávať sväté prijímanie, keby nebolo kňazov.

Prvé sväté prijímanie – zápis

Konferencia biskupov Slovenska na 56. plenárnom zasadaní v r. 2007 navrhla – v rámci spoločného postupu na celom Slovensku – robiť zápis prvého svätého prijímania do krstnej matriky.

Preto záväzne nariaďujem, aby sa v našej Banskobystrickej diecéze prvé sväté prijímanie zapisovalo do krstnej matriky dieťaťa – do poznámky, s údajmi, kde a kedy dieťa prvý raz prijalo Eucharistiu. Ak je dieťa pokrstené v inej farnosti ako prijíma prvé sväté prijímanie, treba jeho prijímanie danej farnosti nahlásiť.

Okrem toho, každá farnosť, v ktorej sa slávi prvé sväté prijímanie, musí zaviesť osobitný zošit s menným zoznamom všetkých prvoprijímajúcich detí. Osobitný zošit bude obsahovať tieto údaje o prvoprijímajúcom: meno, dátum narodenia, miesto a dátum krstu, adresu a deň prvého svätého prijímania.

Tento osobitný zošit, ktorý môže byť písaný a potom vytlačený aj pomocou počítača, bude patriť k oficiálnym dokumentom farského úradu a bude sa naň vzťahovať povinnosť kontroly pri vizitácii – dekanskej i kánonickej (biskupskej).

Pravidelná adorácia

Eucharistia je stred života Cirkvi, farnosti i jednotlivca. Povzbudzujme veriacich, najmä deti a mládež, aby mysleli na to, že uprostred všetkých našich starostí je medzi nami živo prítomný vzkriesený Pán v Eucharistii – vo svätej omši ako Obeta a Hostina, na oltári pri večnom svetle ako Prítomnosť.

Vrelo odporúčame všetkým, aby si navykli zájsť aspoň na chvíľu do kostola na adoráciu. A my, kňazi, budme v tom našim veriacim príkladom.

Prosíme dp. farárov a správcov farností, aby podporovali a umožnili dennú adoráciu vo svojich farnostiach (otvorená a zabezpečená predsieň kostola, častá katechéza a povzbudzovanie veriacich).

Matéria Eucharistie pre chorých

Chorí na celiakiu (chronická črevná porucha, pri ktorej je znížená schopnosť prijímania živín z potravy), ktorí majú tzv. bezlepkovú diétu, môžu prijímať len pod spôsobom vína alebo špeciálne hostie s nízkym obsahom lepku (povolenie dáva ordinár po lekárskom potvrdení choroby). Podľa vyjadrenia Kongregácie pre náuku viery z r. 2003 je príprava hostií z bezlepkovej múky (kde nie je žiaden lepok) absolútne neprijateľná.

Chorí na alkoholickú závislosť by mali prednostne prijímať len pod spôsobom chleba alebo per intinctionem. Keď to nie je možné, napr. u kňaza alkoholika, ten môže prijímať pod spôsobom muštu (hroznová šťava, ktorej sa zabránilo kvasiť). Aj v tomto prípade platí, že povolenie dáva ordinár po lekárskom potvrdení choroby.

Obe normy potvrdila Kongregácia pre náuku viery dňa 18.5.1995 a 24.7.2003.

Mimoriadny vysluhovateľ (rozdávateľ) svätého prijímania

Inštrukcia *Sviatosť vykúpenia* z r. 2004 upozorňuje, že služba – mimoriadny vysluhovateľ svätého prijímania – sa musí chápať presne a nesmie sa rozširovať jej význam. Dokonca treba verne zachovať meno tejto služby, aby nedošlo k jej preceneniu. Preto pomenovania „špeciálny vysluhovateľ svätého prijímania“, „mimoriadny vysluhovateľ Eucharistie“, „špeciálny vysluhovateľ Eucharistie“ sú nenáležitú (por. č. 156).

Pritom sú zakázané tieto zlozvyky:

- Mimoriadny rozdávatel' si dá sám sväté prijímanie, ako keby išlo o koncelebranta.
- Bežne využívať mimoriadnych rozdávatel'ov svätého prijímania pri sv. omšiach, hoci na to nie je dostatočný dôvod (naozaj nadmerná účasť veriacich).

Rozdávať sväté prijímanie 10 minút nie je „dlho“; tento čas nie je dôvod na prizvanie mimoriadneho rozdávatel'a.

Mimoriadni vysluhovatelia môžu rozdávať sväté prijímanie len za mimoriadnych okolností, por. *Sviatosť vykúpenia* č. 157-159. Inak hrozí pochybná tendencia klerikalizácie laikov, ktorá škodí celej Cirkvi – laikom i klerikom.

Nepodanie svätého prijímania

Nepodanie svätého prijímania je veľmi vážna vec, a preto musí byť vždy dostatočne odôvodnené. Sväté prijímanie nemožno podať:

- Exkomunikovaným.
- Postihnutým interdiktom (po uložení alebo vyhlásení trestu).
- Tvrdošijne zotrúvajúcim vo verejne známom ťažkom hriechu (napr. rozvedení a znova sobášení bez jasných známok pokánia).
- Tým, na ktorých je jasne vidieť, že nevedia, čo idú prijať.

Skrytému hriešnikovi (verejnú o jeho hriešnosti nevie), ktorý žiada prijímanie súkromne (bez svedkov), treba prijímanie odoprieť. Avšak, ak skrytý hriešnik žiada prijímanie verejne, má sa mu podať (por. *Theologická summa* III., 80, 6; 81, 2, 2); tým sa chráni jeho dobré meno pred ľuďmi; verejnosti sa neprezradí jeho hriešnosť.

Eucharistia – úcta a paténa

Upozorňujeme a prosíme všetkých dp. farárov a správcov farností, aby verne zachovávali predpis *VSRM* č. 117, ktorý hovorí: „Ak sa prijímanie dáva iba pod spôsobom chleba, (kňaz) každému ukáže trochu zdvihnutú hostiu so slovami „Telo Kristovo“. Prijímajúci odpovie „Amen“ a, držiak paténu pod ústami, prijíma Sviatosť.“ V niektorých farnostiach sa totiž objavuje zlozvyk, že sa nepoužíva potrebná paténa a miništranti ju už nedržia pod ústami pri rozdávaní svätého prijímania. Paténu treba používať (inštrukcia *Sviatosť vykúpenia* z r. 2004, č. 93).

Ak nie je pri rozdávaní svätého prijímania prítomný žiaden miništrant, paténu môže držať aj iný súci laik (muž či žena).

Používanie patény súvisí so zdravou a patričnou cirkevnou úctou voči Eucharistii, nezabúdajúc na primeranú dôstojnosť a čistotu nádob a bohostánku, v ktorých sa uchováva Oltárna sviatosť.

Rozdávanie svätého prijímania a žehnanie detí

Aj v Banskobystrickej diecéze je zvykom požehnať deti, ktoré prídu sami, alebo ich privedú rodičia, počas podávania svätého prijímania. Cirkev vrelo odporúča svojim kňazom, aby často, ochotne a s vierou žehnali všetkých ľudí, najmä tých, ktorí požehnanie chcú.

Pri rozdávaní svätého prijímania treba žehnať tak, aby to nenarušovalo normálny priebeh a dôstojnosť rozdávania svätého prijímania.

Duchovné sväté prijímanie

Duchovné sväté prijímanie je súkromný úkon nábožnosti, oficiálne uznávaný Kатоlíckou cirkvou od r. 1000. Je to túžba, ktorou sa Oltárna sviatosť neprijíma skutočne, ale len v duchu. Duchovné prijímanie sa odporúča najmä tým, ktorí kvôli nejakej prekážke nemôžu prijať sviatostné Kristovo telo a krv. Duchovné prijímanie nie je sviatosť.

Encyklika *Cirkev žije z Eucharistie* (č. 34) veľmi odporúča duchovné sväté prijímanie. Kongregácia pre náuku viery r. 1983 odobrila prax duchovného svätého prijímania a vyhlásila, že títo – duchovne prijímajúci – vedení hlbokou túžbou po sviatosti a v modlitbe spojení s celou Cirkvou, prijímajú ovocie Eucharistie. Znamená to, že je možné aj mimosviatekne získať účinky Eucharistie. Pravdaže, nie všetky, pretože reálnu prítomnosť Krista nemôže nahradiť žiadna milosť.

Prosíme duchovných otcov, aby opakovane pripomínali svojim veriacim aj túto možnosť osobného posväcovania sa.

Prosím, aby táto inštrukcia bola zaradená medzi normy našej diecézy.

Biskupský úrad Banská Bystrica
dňa 19.9.2016

Mons. Marián Chovanec
biskup